

УДК 33:658;351.823

ПОРІВНЯННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ГІРНИЧО-МЕТАЛУРГІЙНИХ КОРПОРАТИВНИХ СТРУКТУР УКРАЇНИ

ВАЛЕРІЯ КОЛОСОК,*кандидат економічних наук, доцент, докторант кафедри економіки підприємств Приазовського державного технічного університету, м. Маріуполь***МИХАЙЛО ВЕРЕСКУН,***кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки підприємств Приазовського державного технічного університету, м. Маріуполь***КАТЕРИНА ДРОБОТІНА,***аспірант кафедри економіки підприємств Приазовського державного технічного університету, м. Маріуполь***ЮЛІЯ УГРОВАТА,***Приазовський державний технічний університет, м. Маріуполь*

У статті обґрунтовано підхід корпоративної структуризації до аналізу діяльності українських гірничо-металургійних холдингів. Зокрема проаналізовано організацію їх активів за традиційним та пропонованим підходами. Сформульовано гіпотезу про зв'язок між ключовими показниками ефективності всіх підприємств гірничо-металургійного комплексу України та холдингу "Метінвест" та верифіковано її з використанням коефіцієнтів кореляції. Зроблено висновок про зіставність результатів аналізу за галузевим та корпоративно-структурованим підходом.

Ключові слова: гірничо-металургійний комплекс, корпоративна структура, ключові показники ефективності, холдинг "Метінвест".

Постановка проблеми та стан її вивчення. Гірничо-металургійний комплекс (ГМК) України є одним із базових для сучасної економіки держави. Результати роботи комплексу, поступове зростання обсягів виробництва дозволяють позитивно оцінити перспективи його розвитку.

До середини 1990-х років основними представниками ГМК України виступали окремі підприємства як самостійні юридичні особи. Однак протягом 1999 - 2004 рр. відбулася інтеграція підприємств ГМК у структури великих приватних транснаціональних фінансово-промислових груп. Широкомасштабний процес консолідації великих виробництв із метою адаптації до ринкових умов сприяв появі об'єднаних підприємств-холдингів. Конкурентоспроможність українських металургійних компаній на світовому ринку в перспективі буде значною мірою визначатися масштабами їхньої участі у світових процесах консолідації. Їхнє майбутнє безпосередньо залежить від темпів формування великих корпорацій та їх реструктуризації, включаючи зміни в механізмах корпоративного управління. Це один із найважливіших шляхів підвищення ефективності національної металургійної галузі.

Питанням створення, ефективного функціонування та розвитку корпоративних структур металургій-

ними компаніями присвячено праці В. Н. Амітана, О. І. Амоші, С. С. Аптекаря, М. Г. Білопольського, В. М. Гейця, К. Ф. Ковальчука, Ю. В. Макогона, Ф. Ю. Поклонського.

Кожен з українських гірничо-металургійних холдингів (груп) організовано як вертикально інтегрований за принципом єдності технологічного ланцюжка. Активи, якими володіє група, належать різним галузям гірничо-металургійного бізнесу, до складу холдингів входять як українські, так і зарубіжні активи групи. Описані зміни в структурі організації власності ГМК України обумовлюють розвиток методів та інструментів економіки та управління підприємством. Визначення та аналіз ефективності діяльності залишаються актуальними аспектами економічного управління також й у випадку інтегрованої організації бізнесу як для цілей внутрішнього використання керівними структурами груп та холдингів, так і зовнішнього - для конкурентів, інвесторів, суспільства, держави.

Мета дослідження. Представлене дослідження має на меті розвиток підходів до економічного аналізу на основі порівняння ключових показників ефективності гірничо-металургійного бізнесу як на рівні держави, так і на рівні українських металургійних холдингів, що входять до складу транснаціональних корпорацій.

№ 1 (115) січень-лютий 2012 р.

Виклад основного матеріалу. Металургійний комплекс об'єднує понад 300 підприємств та є базовим для економіки України. Основу комплексу складають 146 великих підприємств пов'язаної галузевої належності:

12 - чорної металургії, 7 - трубних, 10 - метизних, 20 - кольорової металургії, 35 - вторинних металів; 26 - гірничорудних, 3 - феросплавних, 16 - коксохімічних, 17 - із виробництва вогнетривів [7, 9].

Решту комплексу складають більш дрібні підприємства основної спеціалізації й ті, що належать до його інфраструктурної частини. До 1989 р. усі металургійні підприємства перебували у власності СРСР. Далі, у зв'язку з набуттям Україною статусу незалежної держави, почалася реалізація політики роздержавлення та приватизації, головною організаційною формою господарювання підприємств гірничо-металургійного комплексу (ГМК) України стало акціонерне товариство. Протягом 1999-2004 рр. відбуваються якісні зміни в структурі власності підприємств гірничо-металургійного комплексу України - під тиском конкуренції активно формуються вертикально інтегровані структури [4, 5, 10, 11]. Передумовою для об'єднання акціонерного капіталу металургійних підприємств України з великими корпоративними транснаціональними структу-

рами є складні технологічні ланцюги виробництва та подальша глобалізація світової економіки. Корпорації об'єднуються в більші, надгалузеві, а часто й наднаціональні корпоративні об'єднання - великі й надвеликі корпоративні групи. У результаті утворюються об'єднання, у яких більше шансів забезпечити необхідний рівень конкурентоспроможності [1, 9, 10].

Унаслідок інтеграційних процесів майже всі великі підприємства ГМК України ввійшли до складу холдингів і груп. На сьогодні до складу корпоративних інтегрованих структур входять 12 із 12 заводів та комбінатів чорної металургії (табл. 1), 7 із 7 - трубних, 12 із 20 - кольорової металургії, 12 із 16 - коксохімічних підприємств. Сучасний профіль металургійної промисловості України визначають уже не окремі комбінати, а великі концентровані структури, які володіють гірничо-металургійними підприємствами, такі як "Систем Капітал Менеджмент" ("СКМ"), "Evraz Group SA", "Приват", "Індустріальний союз Донбасу". Окрім активів в Україні, зазначені структури володіють активами в США, Росії, Європі [5, 12]. У сучасних умовах домінуючою формою організації гірничо-металургійного бізнесу стає холдингова компанія, а головною структурою управління - дивізіональна.

Таблиця 1. - Корпоративна приналежність комбінатів і заводів чорної металургії України*

Підприємство	Група (корпоративна приналежність)
Металургійні комбінати	
ПАО «ММК ім. Ілліча»	Група «СКМ» (Холдинг МЕТІНВЕСТ)
ПАО «Азовсталь»	Група «СКМ» (Холдинг МЕТІНВЕСТ)
ПАО «Запоріжсталь»	Midland Group (Midland Resources Holding)
ПАО «Арселор Міталл Кривий Ріг»	Група «Міттал Стіл»
ПАО «Дніпропетровський металургійний комбінат ім. Дзержинського»	Група «Індустріальний союз Донбасу»
ПАО «Алчевський металургійний комбінат»	Група «Індустріальний союз Донбасу»
Металургійні заводи	
ПАО «Краматорський металургійний завод»	Група «Індустріальний союз Донбасу»
ПАО «Єнакіївський металургійний завод»	Група «СКМ» (Холдинг МЕТІНВЕСТ)
ПАО «Дніпропетровський металургійний завод ім. Петровського»	Група «Evraz Group SA»
ПАО «Кременчуцький сталеливарний завод»	Група «ТАС»
ПАО «Донецьксталь – металургійний завод»	Група «Донецьксталь»
ПАО «Дніпроспецсталь»	Група EastOne

*узагальнено та структуровано авторами на основі даних Інтернет-видань.

Як уже вказувалося вище, кожен з українських гірничо-металургійних холдингів (груп) організовано як вертикально інтегрований за принципом єдності технологічного ланцюжка, наприклад, у чорній металургії це "залізорудна сировина (ЗРС) - кокс - метал". Тобто активи, якими володіє група, належать різним галузям гірничо-металургійного бізнесу. Слід також підкреслити, що до складу холдингу входять як українські, так і зарубіжні активи групи. Приміром, до складу холдингу МЕТІНВЕСТ входять 32 активи, у т.ч. 24 українських та 8 закордонних. Із них 7 гірничорудних та збагачувальних підприємств, 1 трубний завод, 4 коксохімічні заводи; 1 завод із виробництва вогнетривів, 2 вугільних активи; 12 металургійних активів; 4 обслуговуючі (торговельні) компанії. Зазвичай закордонними активами холдингу, крім виробничих, є компанії та підприємства, що займаються закупівлею ресурсів, обладнання та реалізацією продукції холдингу кінцевому споживачеві.

Описані зміни в структурі власності та організації ГМК України обумовлюють розвиток методів та

інструментів економіки та управління підприємством. Визначення та аналіз ефективності діяльності залишаються актуальними аспектами економічного управління також у випадку інтегрованої організації бізнесу. Оцінка та аналіз ефективності діяльності підприємств ГМК мають здійснюватися як для цілей внутрішнього використання керуючими структурами груп та холдингів, так і зовнішнього - для власників, конкурентів, інвесторів, суспільства, держави, міжнародної спільноти.

Порівняння результатів зовнішнього аналізу ефективності підприємств ГМК, які входять до складу холдингів, а також визначення особливостей методичної бази такого аналізу стали предметом нашого дослідження.

При визначенні ефективності бізнесу об'єктом аналізу виступають господарюючі економічні одиниці. Якщо розглядати гірничо-металургійний комплекс України як певну економічну систему, то об'єктом аналізу може бути як сама система, так й окремі її елементи.

Як правило, елементами, що аналізуються, для системи ГМК України виступають:

- галузі комплексу - добувна, переробна;
- підгалузі комплексу - добування паливно-енергетичних корисних копалин; добування металовмісних руд; металургійне виробництво; виробництво коксу; виробництво чавуну, сталі та феросплавів; інші види первинного оброблення сталі; виробництво труб; виробництво кольорових металів; виробництво готових металевих виробів;
- окремі підприємства комплексу.

Описані зміни в структурі власності ГМК України дають змогу припустити, що як елементи аналізованої системи можуть розглядатися й окремі елементи корпоративних груп, що працюють у сфері металургійного бізнесу, - гірничо-металургійні холдинги та дивізіони. У статті пропонується застосування нового підходу - корпоративної структуризації - для проведення економічного аналізу. Це дасть змогу оцінити ефективність гірничо-металургійного бізнесу як на рівні держави, так і на рівні комплексів українських металургійних підприємств, що входять до складу транснаціональних корпорацій; виявити взаємозв'язки між елементами системи; компоненти проблем сумісності функціонування, які виникають під час діяльності холдингів та дивізіонів; оцінити прояви та наслідки конфліктів інтересів учасників та гравців бізнесу.

У дослідженні демонструється проведення аналізу ефективності гірничо-металургійного комплексу за традиційним та пропонованим підходами. Для забезпечення порівнянності результатів аналізу за обома підходами були використані однакові предмет, метод та показники аналізу. Предметом аналізу була ефективність виробництва за основними видами продукції ГМК - вугілля, кокс, руда, сталь, продукція чорної металургії (прокат, труби). Методом аналізу є статистичний, аналіз рядів динаміки, метод аналізу

середніх. Інформаційною базою слугували дані публічної звітності, що використовуються для зовнішнього аналізу та розміщуються в режимі відкритого доступу. Напрямок аналізу - аналіз КРІ - ключових показників ефективності. Ключовими виробничими показниками ефективності обрано обсяги виробництва продукції в натуральних та вартісних показниках.

Об'єктом аналізу за традиційним галузевим підходом були обрані групи українських підприємств ГМК за підгалуззями - добування паливно-енергетичних корисних копалин; добування металічних руд; виробництво коксу; металургійне виробництво.

Об'єктом аналізу за пропонованим підходом корпоративної структуризації були обрані українські підприємства ГМК, згруповані в гірничо-металургійні холдинги та дивізіони. Для презентації результатів аналізу відібрано холдинг METINVEST, який є структурною одиницею бізнесу Групи СКМ, тому що основна частина підприємств чорної металургії України увійшла до складу холдингу METINVEST й основний обсяг продукції холдингу виробляється в її українських активах, також у його структурі найбільш повно сформовано єдиний технологічний ланцюжок у напрямку чорної металургії.

Аналіз ефективності основних показників гірничо-металургійного бізнесу України здійснено за офіційними даними Державної служби статистики України [13] про діяльність промисловості в цілому, її добувної та переробної галузей.

Динаміка темпів росту та приросту обсягів ВВП та обсягів промислової продукції України свідчить (табл. 2), що з 2005 до 2008 року темпи росту обсягів ВВП України випереджали темпи росту обсягів промислової продукції, у 2009 р. спостерігається негативний приріст, із 2010 р. ситуація стабілізується (приріст позитивний), при чому темпи росту обсягів промислової продукції значно випереджають темпи росту обсягів ВВП.

Таблиця 2. - Динаміка основних показників соціально-економічного розвитку України (2003-2011 рр.) *

Показники	Темпи приросту, %							
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011(1)
1. Обсяг ВВП	29,09	27,92	23,26	32,45	31,54	-3,76	19,85	5,98
2. Промисловість, разом	38,61	16,92	17,75	29,97	27,89	-12,05	32,31	34,07
2.1. Добувна промисловість	31,33	33,75	15,98	25	52,19	-21,59	60,36	70,28
- добування паливно-енергетичних корисних копалин	26,4	24,99	25,56	10,42	44,38	-14,93	46,05	44,36
- добування корисних копалин, окрім паливно-енергетичних	39,07	46,28	4,27	46,45	60,84	-28,21	77,23	95,48
2.2. Переробна промисловість	47,31	15,94	14,19	30,75	26,09	-16,34	30,8	36,59
- металургійне виробництво та виробництво готових металевих виробів	61,41	10,62	16,77	30,49	28,32	-29,96	41,5	62,78

*розраховано авторами на основі даних Державної служби статистики України.

Аналіз основних показників соціально-економічного розвитку України показав, що частка металургійного виробництва й виробництва готових металевих виробів у загальному обсязі реалізації промислової продукції зросла від 20,02 % (2003 р.) до 22,78 % (2011 р.). Мінімальна частка металургійної продукції в загальному обсязі промисловості була 17,54 % (2010 р.), максимальна - 23,31 % (2004 р.).

Темпи росту добувної промисловості перевищують темпи росту переробної промисловості у 2010-2011 рр. (рис. 1 а). У 2009 р. темпи росту обох галузей промисловості значно знизилися (добувної -

на 73,88 %, переробної - на 42,53 %) у порівнянні з 2008 р. У цілому, починаючи з 2010 р., виробництво добувної та переробної промисловості стабілізувалось. При цьому темпи росту добувної промисловості перевищують темпи росту переробної промисловості.

Динаміка темпів приросту виробництва основних видів продукції (рис. 1 б) підприємствами в період із 2003 р. свідчить, що виробництво вугілля в Україні стабільно знижується. Максимальне зниження (-15 %) спостерігалось в 2005 р. Динаміка виробничих показників руди й концентрату має тенденцію

до зростання з 5,91 % у 2004 р. до 14,62 % у 2010 р. У 2008 і 2009 рр. спостерігається зниження темпів приросту виробництва руди й концентрату на 9,22 % і 10,53 % відповідно. Виробництво коксу має в цілому тенденцію зростання, проте у 2008 р. спос-

терігається різке зниження виробничих показників на 41,24 %. Динаміка темпів приросту виробництва сталі в цілому свідчить про їх зростання, проте у 2008 р. спостерігається різке зниження виробництва сталі на 66,13 %.

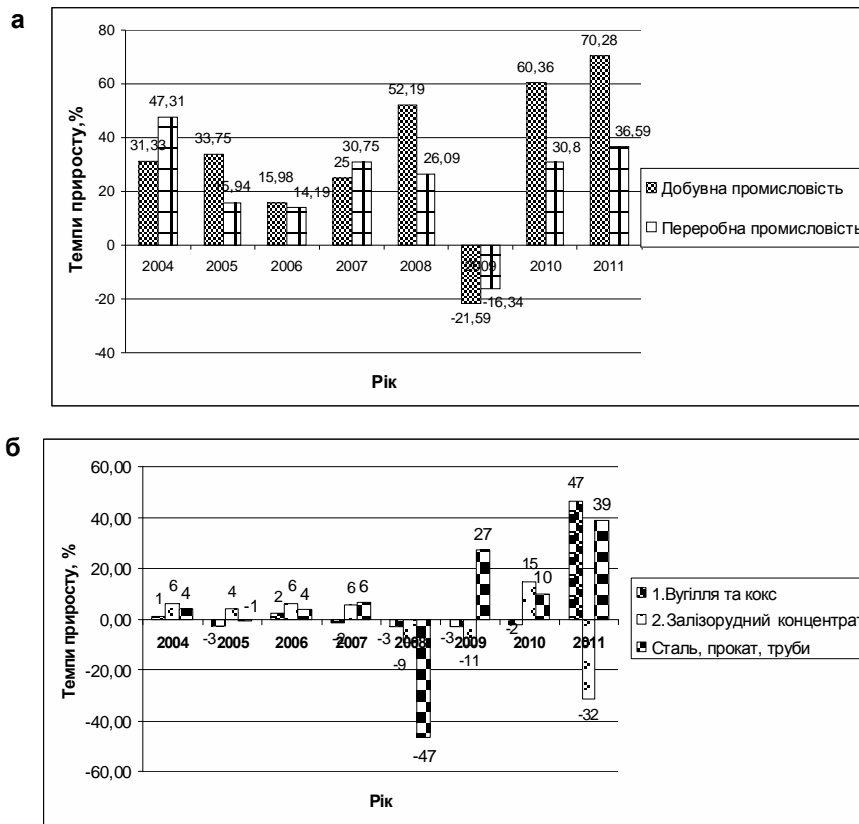

Рис 1. Динаміка темпів приросту за 2003-2011 рр. добувної та переробної промисловості (а), виробництва основних видів продукції (б), %.

Виробництво прокату готових чорних металів не має чіткої тенденції: збільшення у 2004, 2007, 2010 рр. на 9 %, 9,37 % і 9,31 % відповідно; зниження у 2005, 2006, 2008, 2009 рр. на 2,16 % 1,32 %, 16,33 %, 21,47 %. Динаміка темпів приросту виробництва труб у цілому має тенденцію до зростання, зниження спостерігається у 2008, 2009 рр. на 9,57 і 31,48 % відповідно.

Аналіз ефективності гірничо-металургійного бізнесу за корпоративно структурованим підходом здійснено за офіційними даними Групи "Систем Капітал Менеджмент" [14] про діяльність гірничо-металургійного холдингу МЕТІНВЕСТ у цілому та по дивізіонах "Гірничорудному", "Вугілля та коксу", "Сталі та прокату". В обраному періоді аналізу з 2008 до 2011 рр. побудову вертикально інтегрованої структури холдингу МЕТІНВЕСТ за принципом єдиного технологічного ланцюжка було завершено. Офіційно інтеграцію завершено на початку 2010 р. після приєднання Макіївського металургійного заводу та Маріупольського металургійного комбінату ім. Ілліча.

Аналіз ключових виробничих показників ефективності ГМК (рис. 2-3) показав позитивну тенденцію темпів росту виробництва холдингу. Темп росту у 2011 р. порівняно з 2008 р. збільшився на 59,01 %. За період 2008-2009 рр. відбувся значний приріст обсягів виробництва (з -1,29 % до 16,29 %) залізної руди, темп приросту у 2010 р. виробництва коксу та

вугілля впав із 53,23 % до 6,32 %. Темп приросту сталі й сталевого прокату також піднявся з -24,63 % до 24,29 %. Тобто негативні темпи приросту обсягів виробництва 2008-2009 р. обумовлені світовою фінансовою кризою, а покращення показників за період 2009-2010 рр. свідчить про позитивні зміни в тенденції, що підтверджує стрімке зростання показників у 2011 р.

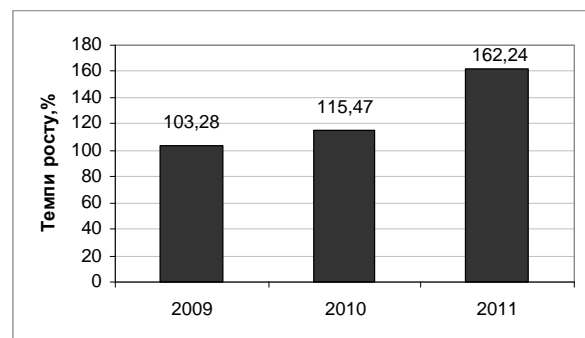

Рис. 2. Динаміка темпів росту обсягів виробництва холдингу, %.

Період 2008-2010 рр. був непротим з погляду економічного клімату в Україні й у світі. Стрімке економічне й фінансове піднесення першого півріччя 2008 р., викликане високим попитом на сировину,

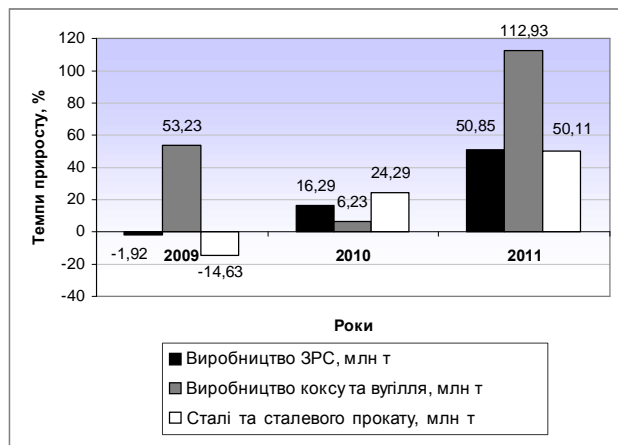

Рис. 3. Динаміка приросту обсягів виробництва основних видів продукції дивізіонів холдингу, %.

сталь та електроенергію, змінилося не менш стрімким спадом. Проте 2010 р. свідчить про відновлення позицій підприємств холдингу "МЕТІНВЕСТ".

Таким чином, виконаний аналіз ключових виробничих показників ефективності ГМК України свідчить, що в 2008 р. спостерігався спад ефективності у зв'язку зі світовою фінансовою кризою. У 2009 р. національний ВВП скоротився на 15 % і почав поступово відновлюватися тільки з 2010 р. на 3-4 %.

Існуючий галузевий підхід до аналізу потребує розвитку, оскільки сьогодні великі вертикально

інтегровані структури, що визначають профіль металургійної промисловості України, мають корпоративну форму організації бізнесу та дивізіональну структуру управління. Для характеристики зв'язків між показниками ефективності за галузевим та пропонуванням корпоративно структурованим підходом проведемо порівняльний аналіз трендів.

На рівні України промисловість розглядається в розрізі підгалузей залізорудної сировини, коксу та вугілля, а також сталі, прокату труб. На рівні холдингу підгалузі розглядаються як відповідні дивізіони.

Пропонований авторами підхід корпоративної структуризації має бути перевірений на об'єктивність оцінок за допомогою методу перевірки гіпотези. Для цього сформулюємо гіпотезу про зв'язок між показниками ефективності за галузевим і пропонованим підходами та перевіримо її за допомогою кореляційного аналізу [10]. Кореляційний метод оцінки тісноти залежності (взаємозв'язку) між показниками ефективності фінансових показників ГМК України та холдингу "МЕТІНВЕСТ" передбачає обчислення коефіцієнтів кореляції k_k для визначення наявності взаємозв'язку між зазначеними показниками. Розраховано коефіцієнти кореляції між показниками обсягів реалізації та фінансових результатів між дивізіонами гірничо-металургійного холдингу та відповідними підгалуззями ГМК України (табл. 3). Кореляційний аналіз обсягів реалізації продукції та фінансового результату підгалузей промисловості України та холдингу підтверджує гіпотезу про зв'язок між показниками ефективності за галузевим і пропонованим підходами.

Таблиця 3. - Оцінка кореляції між показниками ефективності ГМК України та холдингу "Метінвест"

	Залізорудна сировина				Кокс та вугілля				Сталь, прокат, труби			
	Фінансовий результат, млн грн		Обсяги реалізації, млн грн		Фінансовий результат, млн грн		Обсяги реалізації, млн грн		Фінансовий результат, млн грн		Обсяги реалізації, млн грн	
	Україна, х	Метінвест, у	Україна, х	Метінвест, у	Україна, х	Метінвест, у	Україна, х	Метінвест, у	Україна, х	Метінвест, у	Україна, х	Метінвест, у
2008	20441,6	13,745	42977,6	19,4313	3800,9	3,30333	108913	9,76441	15155,2	12,17872	202035	68,4484
2009	5453,3	6,472	30852,7	10,366	-1643,1	1,94712	90136,3	5,88126	-5015	3,14412	141498	31,8402
2010	19003,4	16,679	51229	19,4696	-547	3,55365	64215,8	9,15045	-1985,7	0,8904	189555	45,3786
k_k	0,93		0,92		0,54		0,06		0,95		0,89	

Коефіцієнт кореляції k_k обсягів реалізації підгалузі коксу та вугілля наближається до нуля, коефіцієнт кореляції фінансового результату підгалузі коксу та вугілля дорівнює 0,54. Тобто правильною є альтернативна гіпотеза, що свідчить про відсутність тісного зв'язку між масивами даних України та холдингу в межах цієї підгалузі. Це підтверджується тим, що в дивізіоні коксу та вугілля холдингу "МЕТІНВЕСТ" основну частку активів складає американська United Coal Company. Коефіцієнти кореляції підгалузей залізорудної сировини та підгалузі сталі, прокату, труб наближаються до одиниці, що свідчить про наявність тісно

го зв'язку між масивами даних України та холдингу. Тобто висунута гіпотеза є правильною.

Результати перевірки гіпотези підтвердили, що запропонований підхід корпоративної структуризації адекватно відображає оцінки стану гірничо-металургійного комплексу. Отримані коефіцієнти кореляції підтверджують висновок про зв'язок між показниками КРІ ГМК України та холдингу. Доведено також зіставність результатів аналізу за галузевим та корпоративно структурованим підходом. Це підтверджує, що в умовах транснаціональних вертикально інтегрованих структур, коли основною формою організації гірничо-металургійного бізнесу стає корпо-

ративна, використання корпоративно структурованого підходу дозволяє проводити економічний аналіз та отримувати об'єктивні оцінки як усередині однієї групи - між холдингами та дивізіонами, так і зовні - між конкуруючими холдингами, групами та в межах держави.

Висновки та пропозиції

У статті викладено основні теоретичні та аналітичні результати, які є обґрунтуванням розвитку методу економічного аналізу господарської діяльності на основі запропонованого підходу корпоративної структуризації:

1. Оцінка корпоративної приналежності підприємств чорної металургії ГМК показала, що в результаті масштабних змін форм господарювання до 95 % підприємств рудодобування, вугледобування, коксохімічних, чорної та кольорової металургії України фактично увійшло до складу великих транснаціональних промислово-фінансових груп. Сьогодні профіль металургійної промисловості України визначають вже не окремі комбінати, а великі концентровані структури, які володіють гірничо-металургійними підприємствами, такі як "Систем Капітал Менеджмент", "Evraz Group SA", "Приват", "Індустріальний союз Донбасу". Це надгалузеві й транснаціональні корпоративні об'єднання - групи, до складу яких входять декілька різних холдингів, що охоплюють активи кількох галузей (бізнесів). Нові відносини власності в інтегрованих структурах промислового капіталу (дивізіонах, холдингах і групах) України викликають зміни методів економічного управління металургійними підприємствами - активами групи.

2. Аналіз організації активів, які є власністю металургійних холдингів, виявив, що до їх складу входять підприємства в Україні, США, Росії, Європі, структуровані за принципом єдності технологічного ланцюжка, наприклад, у чорній металургії: "залізорудна сировина - кокс - метал". Активи в холдингах організовані за дивізіональною структурою. Холдинг "МЕТІНВЕСТ", який є одиницею гірничо-металургійного бізнесу Групи "СКМ", охоплює 32 активи, у т. ч. 24 українських та 8 закордонних, із них 7 гірничорудних та збагачувальних підприємств, 1 трубний завод, 4 коксохімічні заводи; 1 завод із виробництва вогнетривів, 2 вугільних активи; 12 металургійних активів; 4 компанії. Зазвичай закордонними активами холдингів, окрім виробничих, є компанії та підприємства, що займаються закупівлею ресурсів, обладнання та реалізацією продукції кінцевому споживачеві. Активи холдингу "МЕТІНВЕСТ" об'єднано в три дивізіони - "Гірничорудний", "Вугілля та кокс", "Сталі та прокату".

3. Визначення та аналіз ефективності діяльності ГМК залишаються актуальними аспектами економічного аналізу також у випадку інтегрованої організації бізнесу. Проте використання галузевого підходу для аналізу ефективності ГМК України є обмеженим, оскільки домінуючою організаційною структурою стає дивізіональна, де підприємства об'єднані не за галузеву, а за продуктовою, чи функціональною, ознакою. При застосуванні корпоративно-структурованого підходу об'єктами аналізу виступають комплекси підприємств - холдинги та дивізіони, що спрямовано на розвиток методу економічного аналізу господарської діяльності.

4. Виконано аналіз ефективності гірничо-металургійного комплексу за традиційним та запропонованим підходами. Для забезпечення порівнянності резуль-

татів аналізу за обома підходами були використані однакові предмет, метод та показники аналізу. Предметом аналізу слугувала ефективність виробництва за основними видами продукції ГМК. Методом аналізу є статистичний, аналіз рядів динаміки, метод аналізу середніх. Напрям аналізу - аналіз КРІ - ключових показників ефективності. Об'єктом аналізу за галузевим підходом були обрані комплекси українських підприємств ГМК, згрупованих за підгалуззями. За запропонованим підходом корпоративної структуризації об'єктом аналізу були комплекси українських підприємств ГМК, згрупованих у холдинги та дивізіони. Апробація запропонованого підходу на основі аналізу ключових показників ефективності гірничо-металургійного бізнесу як на рівні держави, так і на рівні холдингів та дивізіонів показала високу подібність результатів.

5. У статті сформульовано гіпотезу про зв'язок між показниками КРІ ГМК України та холдингу та верифіковано її з використанням коефіцієнтів кореляції. Зроблено висновок про зіставність результатів аналізу за галузевим та корпоративно-структурованим підходом. Це підтверджує, що в умовах транснаціональних вертикально інтегрованих структур, коли основною формою організації гірничо-металургійного бізнесу стає корпоративна, використання корпоративно-структурованого підходу дозволяє проводити економічний аналіз та отримувати об'єктивні оцінки як усередині однієї групи - між холдингами та дивізіонами, так і зовні - між конкуруючими холдингами, групами та в межах держави.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Верескун М. В. Эффективное управление, как фактор обеспечения стратегии конкурентоспособности крупных промышленных объединений / М. В. Верескун, В. М. Колосок, Е. Н. Дроботина // Вестник Приазовского государственного технического университета. - 2011. - № 22. - С. 56-64. - (Серия: Экономические науки).

2. Колосок В. М. Использование холдинговых объединений для обеспечения стратегического развития металлургических предприятий Украины / В. М. Колосок, О. Л. Набебина // Управлінські технології у вирішенні сучасних проблем розвитку соціально-економічних систем : [монографія] / [за заг. ред. О. В. Мартякової]. - Донецьк : ДВНЗ "ДонНТУ", 2011. - С. 185-190.

3. Колосок В. М. Бюджетный процесс металлургического холдинга: развитие методологии / В. М. Колосок, Е. Н. Дроботина // Проблеми і перспективи розвитку підприємництва : тези доповідей V Міжнар. н.-пр. конф. (м. Харків, 25 листопада 2011 р.). - Харків : ДВНЗ "ХНАДУ", 2011. - С. 135-137.

4. Колосок В. М. Управление проектным финансированием инвестиционной деятельности промышленных предприятий / В. М. Колосок, О. Л. Набебина // Вестник Приазовского государственного технического университета. - 2011. - № 21. - С. 50-55. - (Серия: Экономические науки).

5. Колосок В. М. Стратегічне управління розвитком персоналу промислових підприємств : [монографія] / В. М. Колосок, О. С. Богачов, А. В. Алістаєва. - Маріуполь : ДВНЗ "Приазовський державний технічний університет", 2011. - 234 с.

6. Пасхавер О. Й. Формування великого приватного капіталу в Україні / О. Й. Пасхавер, Л. Т. Верховодова, Л. З. Суплін ; в надзаг.: Центр економічного розвитку. - К. : Міленіум, 2004. - 90 с.

7. Развитие сектора черной металлургии в Украине : аналитический обзор / В надзаг.: Світовий банк. - К. : Міленіум, 2004. - 110 с.

8. Соціально-економічний стан України : наслідки для народу і держави / [за заг. ред. В. М. Гейця та ін.]. - К. : НВЦ НБУВ, 2009. - 687 с.

9. Статистика / [С. С. Герасименко, А. В. Головач, А. М. Єріна та ін.]. - К. : КНЕУ, 2000. - 467 с.

10. Теорія ймовірностей і математична статистика. - Ч. II. Математична статистика / [Жлуктенко В. І., Наконечний С. І., Савіна С. С. та ін.]. - К. : КНЕУ, 2001. - 336 с.

11. Kolosok V. Analysis of key indicators of investment activity in Ukraine / V. Kolosok, S. Rashevskiy // Business and Management - 2010. - Vilnius Gediminas Technical University, 2010. - V. II. - P. 1021-1026.

12. Vereskun M. The management of concentration and consolidation of industrial capital processes organization / M. Vereskun, V. Kolosok // Business and Management - 2010. - Vilnius Gediminas Technical University, 2010. - V. II. - P. 1113-1118.

13. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.

14. Офіційний сайт групи Систем Капітал Менеджмент [Електронний ресурс]. - Режим доступу : www.scm.com.ua.

V. Kolosok, M. Vereskun, K. Drobotina, Y. Uhrovata

COMPARISON OF ENTERPRISE EFFICIENCY OF MINING-METALLURGICAL CORPORATE STRUCTURES UKRAINE

Article contains foundation the approach to the analysis of corporate structure of the Ukrainian mining and metallurgical holdings. In particular, analyzed the organization of their assets and traditional copyright approaches. Formulated a hypothesis about the relationship between key performance indicators of mining-metallurgic complex Ukraine and holding "Metinvest" and verified it with correlation coefficients. The conclusion about the comparability of results of analysis by industry and corporate-structured approach.

Key words: mining-metallurgic complex, corporate structure, key performance indicators, holding "Metinvest".

© В. Колосок, М. Верескун, К. Дроботіна, Ю. Угровата
Надійшла до редакції 26.11.2011

УДК 351.332 (477)

ПОГЛИБЛЕННЯ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ СУЧАСНОГО ЕТАПУ ЙОГО РЕФОРМУВАННЯ В УКРАЇНІ *

ВАЛЕРІЙ КОЧУСЬ,

голова Донецької громадської організації "Агенція розвитку місцевого самоврядування", член правління міжнародного інституту ім. П. Орлика, координаційної ради з питань розвитку підприємництва при Донецькій ОДА, регіональної ради підприємців Донецької області

У статті на підставі аналізу останніх тенденцій, що спостерігаються у сфері перерозподілу функцій та обов'язків між органами державної влади й органами місцевого самоврядування, визначено найбільш вразливі ланки в системі організації виконання урядових рішень і сформульовано пропозиції, покликані підвищити рівень і якість ініційованих керівництвом держави соціально-економічних реформ.

Ключові слова: децентралізація, місцеве самоврядування, соціально-економічні реформи.

Постановка проблеми та стан її дослідження. Питання розподілу повноважень між державними та місцевими органами влади в Україні із часом не втрачає своєї актуальності [1]. Більше того, пошук схем і механізмів найбільш ефективного управління триває, поступово набуваючи рис і характеристик незворотного й безперервного процесу реформ у всіх сферах соціально-економічного життя країни. Про-

* Стаття підготовлена за матеріалами засідання Наукової Ради з економіко-правових проблем розвитку міст України Відділення економіки НАН України, 1 грудня 2011 року, м. Донецьк.

ведені в останні роки бюджетна, податкова, судова, пенсійна, адміністративна реформи та інші, уже локального типу реформації (наприклад, зміни в банківському секторі щодо порядку купівлі-продажу валют, або в транспортному щодо зміни правил дорожнього руху, правил перевезення окремих вантажів, або в секторі юридичному щодо реєстрації прав і ведення реєстрів тощо) до сьогодні не отримали свого логічного завершення. Натомість урядом започатковано проведення ще декількох, важливих і вкрай чутливих для населення країни реформ у сфері земельних відносин, охорони здоров'я, освіти, митній і

№ 1 (115) січень-лютий 2012 р.